

شکل نوین پیشنهادی برای شناسه‌های کتابشناسی ملی ایران

دکتر مرتضی کوکبی^۱

چکیده

در این نوشته به عناصر مندرج در 3 سطح توصیف فهرست‌نویسی «قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن» اشاره گردیده و نشان داده شده که کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در فهرست‌نویسی کتاب‌های فارسی گاه از سطح دوم و گاه از برخی عناصر سطح سوم استفاده کرده است. چون برگه‌های فهرست کتابخانه ملی در همه انواع کتابخانه‌ها مورد استفاده است. مؤلف شیوه‌ای نوین و در عین حال ساده برای فهرست‌نویسی در سطح اول و دوم پیشنهاد کرده که در انواع کتابخانه‌ها می‌تواند کاربرد داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن، فهرست‌نویسی توصیفی، فهرست‌نویسی سطح اول، فهرست‌نویسی سطح دوم، فهرستبرگه، سطح توصیف، کتابشناسی ملی ایران

مقدمه

در کتاب «قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن» سه قاعده با شماره‌های 1.0D1، 1.0D2 و 1.0D3 هست که در آن‌ها، سه سطح برای توصیف کتابشناختی در یک فهرستبرگه ارائه شده. برای هر یک از این سه سطح که از ساده به مرکب ارائه شده‌اند حداقل عناصر اطلاعاتی که در هر فهرستبرگه باید جای داده شوند مشخص شده. حسن استفاده از این سطوح این است که فهرست‌نویس در هر کتابخانه‌ای، بر حسب سطح تفصیلی که انتخاب می‌کند می‌داند که باید چه عناصری را در کتاب مورد فهرست‌نویسی جستجو نماید و به این ترتیب، کار فهرست‌نویسی بنیادی تا حدود زیادی، از یک سو آسان و از سوی دیگر، یکدست می‌شود. به نظر نمی‌رسد که فهرست‌نویسی انجام‌شده در کتابشناسی ملی ایران که یکی از مراجع معتبر برای رونویسی از فهرستبرگه‌های آماده است چندان پایبند به این سطوح تفصیل باشد. نگارنده بر آن است این عدم پایبندی را نشان دهد و راه‌حلی برای استفاده از دو سطح پیشنهادی اول و دوم در شناسه‌های کتابشناسی ملی ایران که به صورت فهرستبرگه کامل هستند، پیشنهاد کند.

سطوح تفصیل در «قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن»

سطوح تفصیل در قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن به شرح زیراند:

«1.0D1 نخستین سطح توصیف: برای نخستین سطح توصیف، دست کم، عناصری را که در نمونه زیر

تنظیم شده است بگنجانید:

عنوان کامل / شرح نخستین پدیدآور (در صورتی که از نظر شکل یا تعداد با سرعنوان شناسه اصلی

۱. دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز.

تفاوت داشته باشد یا در صورتی که سرعنوان شناسه اصلی موجود نباشد). - شرح ویرایش - جزئیات ویژه مادی (یا نوع انتشار) - نخستین ناشر (و جز آن)، تاریخ نشر (و جز آن) - تعداد جلد یا صفحه - یادداشت (ها) - شماره استاندارد.

نکته قابل ذکر، وجود کلمه «دست کم» در قاعده بالا است. اگرچه وجود این کلمه نشان می‌دهد که عناصر پیشنهادی، کمترین عناصر لازم برای گنجاندن در این سطح از توصیف هستند، اما برای این که این سطح را بتوان به شکلی یکدست مورد استفاده قرارداد می‌توان بطور قراردادی، تنها عناصر پیشنهادی در این سطح را برگزید و عنصری افزون بر این‌ها در این سطح نگنجانید. همچنین «جزئیات ویژه مادی (یا نوع انتشار)» مطابق توضیحی که در صفحه 79 کتاب «قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن» ارائه شده، تنها برای توصیف مواد جغرافیایی و پیاوندها به کار خواهد رفت. به این ترتیب، این عنصر اطلاعاتی در کتابشناسی ملی ایران که عمدتاً به کتاب می‌پردازد کاربردی نخواهد داشت.

مثالی که در زیر از کتابشناسی ملی ایران آورده می‌شود نشان می‌دهد که با پیروی از الگوی پیشنهادی در این سطح، فهرستبرگه چه تغییراتی پیدا می‌کند. به دلیل این که بحث در این نوشته صرفاً پیرامون فهرست توصیفی است، در همه نمونه‌های مورد استفاده، فهرست تحلیلی و شماره‌های مختلف در فهرستبرگه (اعم از شماره‌های رده‌بندی و شماره‌های سفارش فهرستبرگه) حذف شده‌اند:

رضائیان، علی
تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم / علی رضائیان - تهران: دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت، 1373.
230 ص.: مصور، جدول، نمودار - (انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران؛ 12)
بها: 4500 ریال.
پشت جلد به انگلیسی: Ali Rezaian. System Analysis and Design
کتابنامه.

تصویر 1. بخش توصیفی یک فهرستبرگه از کتابشناسی ملی ایران

حال اگر فهرستبرگه بالا در نخستین سطح توصیف نوشته شود، شکل زیر را پیدا خواهد کرد:

رضائیان، علی
تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم / دانشگاه تهران، تهران، دانشکده مدیریت،
1373.
230 ص.
بها: 4500 ریال.
پشت جلد به انگلیسی: Ali Rezaian. System Analysis and Design
کتابنامه.

تصویر 2. بازنویسی فهرستبرگه تصویر 1 در نخستین سطح توصیف

«1.0D2. دومین سطح توصیف: برای دومین سطح توصیف، دست کم، عناصری را که در نمونه زیر تنظیم یافته است برگزینید: عنوان کامل [نوع کلی ماده] = عنوان به زبان دیگر: عنوان دیگر / نخستین شرح پدیدآور؛ شرح [تکرار نام] هریک از پدیدآورهای بعدی - شرح ویرایش / نخستین شرح پدیدآور مربوط به ویرایش - جزئیات ویژه مادی (یا نوع انتشار) - نخستین محل نشر (و جز آن)، نخستین ناشر (و جز آن)، تاریخ انتشار (و جز آن) - تعداد جلد یا صفحه: دیگر جزئیات مادی؛ ابعاد - (عنوان کامل فروست / شرح پدیدآور مربوط به فروست، شماره استاندارد بین‌المللی فروست؛ شماره فروست. عنوان فرعی، شماره استاندارد بین‌المللی فروست فرعی یا [یعنی؛] شماره‌های فروست فرعی) - یادداشت (ها) - شماره استاندارد.»

در مورد دومین سطح توصیف نیز بهتر است توضیح داده شود که «ابعاد» معمولاً در فهرستبرگه‌های فارسی نوشته نمی‌شود و همان‌طور که در مورد نخستین سطح توصیف نیز توضیح داده شد «جزئیات ویژه مادی (یا نوع انتشار)» نیز تنها برای توصیف مواد جغرافیایی و نشریات پیاپندی به کار خواهد رفت. «[نوع کلی ماده]» نیز در فهرستبرگه‌های فارسی مربوط به کتاب نمی‌آید.

مقایسه فهرستبرگه تصویر شماره 1 با عناصر اطلاعاتی مندرج در دومین سطح توصیف نشان می‌دهد که تفاوت چندانی میان این دو وجود ندارد و در واقع، سطح فهرستنویسی کتابشناسی ملی بسیار به دومین سطح توصیف نزدیک است. اما بررسی چند فهرستبرگه از کتابشناسی ملی مشخص می‌کند که فهرستنویسی کتابشناسی ملی، چندان پایبند دومین سطح توصیف نیز نیست. برای نمونه، در یکی از فهرستبرگه‌های صفحه 334 از کتابشناسی ملی (1375) مورد بررسی، دو محل نشر و دو ناشر به شرح زیر داده شده است:

.. اصفهان: مشعل؛ تهران: روزبهان، 1373.

در حالی که در دومین سطح توصیف، می‌توان تنها نخستین محل نشر و نخستین ناشر را ارائه کرد، یعنی:

.. اصفهان: مشعل، 1373.

یا در یکی از فهرستبرگه‌های مندرج در صفحه 492 از کتابشناسی مورد بحث، در منطقه وضعیت نشر، دو ناشر به شرح زیر دیده می‌شوند:

.. تهران: تجربه: دفتر ویراسته، 1374.

در حالی که مطابق دومین سطح توصیف، اطلاعات را می‌توان به صورت زیر ارائه نمود:

.. تهران: تجربه، 1374.

پژوهشی نیز که در سال 1374 با عنوان «بسامد انواع عناصر اطلاعاتی کتابشناختی در رکوردهای ملی کتابشناختی ایران»² انجام شد مؤید این مطلب است که فهرستنویسی انجام شده در کتابشناسی ملی ایران از هیچ‌یک از دو سطح تفصیل فوق‌الذکر پیروی نمی‌کند. در این تحقیق که بر روی 1412 فهرستبرگه مندرج در شماره 57 (نیمه اول 1365) کتابشناسی ملی ایران انجام گردید مشخص شد که در 17/9 درصد از فهرستبرگه‌ها، عنوان فرعی وجود دارد که نشان می‌دهد حداقل در این تعداد، از نخستین سطح توصیف استفاده نشده است. در 30/1 درصد از فهرستبرگه‌ها فروست وجود دارد، در حالی که در نخستین سطح توصیف، نوشتن فروست لازم نیست. مواردی از این نوع که نشان می‌دهد کتابشناسی ملی از نخستین سطح توصیف استفاده نمی‌کند، در تحقیق «مسعودی» فراوان است. از سوی دیگر، در 40/03 درصد از فهرستبرگه‌ها دومین ناشر و در 0/28 درصد از فهرستبرگه‌ها دومین محل نشر دیده می‌شود. این اطلاعات نیز بیانگر این نکته است که فهرستنویسی ارائه‌شده در کتابشناسی ملی چندان از سطح دوم توصیف استفاده نمی‌کند.

«1.0D3. سومین سطح توصیف: برای سومین سطح توصیف، تمام عناصر تنظیم‌شده در قواعد زیر را که می‌توان برای اثر دردست توصیف به کار بست برگزینید». به عبارت دیگر، تمام قواعد موجود در کتاب «قواعد فهرستنویسی انگلومریکن» را می‌توان در سومین سطح توصیف به کار برد. به نظر نمی‌رسد که استفاده از این سطح سوم که تفصیل فراوانی دارد در کتابشناسی ملی ایران لزوم چندانی داشته باشد و این سطح، عملاً در کتابشناسی ملی مورد اعتنای چندانی قرار نگرفته است.

با توجه به آنچه که در بالا آمد می‌توان نتیجه گرفت که فهرستنویسی انجام شده در کتابشناسی ملی ایران، شباهتی بسیار اندک به سطح اول دارد و در سطحی بین دومین و سومین سطوح، با تمایل بیشتر به سوی دومین سطح توصیف، قرار دارد.

چرا باید میان این دو سطح مختلف توصیف در کتابشناسی ملی تمایز قائل شد

همان‌گونه که در بالا ذکر شد نیازی به استفاده از سومین سطح توصیف در کتابشناسی ملی نیست و بهتر

است که در کتابشناسی ملی از همان سطوح نخستین و دومین استفاده شود. اما چرا باید میان این دو سطح در کتابشناسی ملی تمایز قائل شد؟ نخستین دلیل آن است که هر چند نخستین سطح توصیف می‌تواند پاسخگوی نیاز بسیاری از کتابخانه‌های ایران باشد، این کتابخانه‌ها ناچارند به این علت که فهرستبرگه‌های کتابشناسی ملی در سطحی میان دو سطح دوم و سوم ارائه می‌شوند، از این سطح استفاده کنند. کتابخانه‌هایی مانند کتابخانه‌های مساجد از این گروه‌اند. کتابخانه‌های آموزشگاهی نیز که معمولاً بودجه کمی در اختیار دارند احتمالاً مایل‌اند از نخستین سطح توصیف استفاده کنند؛ در حالی که در کتابشناسی ملی نیمه اول 74 (شماره 83)، از مجموع 5102 مدرک فهرست شده، 346 عنوان، یعنی حدود 6/7 درصد به کتاب‌های کودکان اختصاص داده شده، حتی در فهرست‌نویسی خاص این عناوین نیز که ساده‌تر از فهرست‌نویسی کتاب‌های بزرگسالان انجام گردیده از نخستین سطح توصیف استفاده نشده است. مثال زیر، این نکته را روشن می‌کند:

پرواز/ نویسنده اصلان قزللو - تهران: محیط، 1373.
[15] ص: مصور (رنگی).
بها: 1000 ریال.
گروه سنی: ب.

تصویر 3. نمونه‌ای از فهرست توصیفی یکی از شناسه‌های مربوط به کتاب‌های کودکان در کتابشناسی ملی

حال اگر همین فهرستبرگه با استفاده از نخستین سطح توصیف تهیه شود به صورت زیر درمی‌آید:

قزللو، اصلان
پرواز - محیط، 1373.
[15] ص.
بها: 1000 ریال.
گروه سنی: ب.

تصویر 4. بازنویسی فهرستبرگه تصویر شماره 3 در نخستین سطح توصیف

در مورد جزوه‌ها نیز که 1/6 درصد از مدارک فهرست شده در همین شماره از کتابشناسی ملی را تشکیل می‌دهند و بدون سرعنوان‌های موضوعی و شماره‌های رده‌بندی، فهرست‌نویسی می‌شوند نیز از هیچ‌یک از این سطوح توصیف استفاده نشده؛ درحالی که به راحتی می‌توان از نخستین سطح توصیف برای آن‌ها استفاده کرد. نمونه زیر از همان شماره از کتابشناسی ملی ایران، تفاوت فهرست‌نویسی انجام شده را با نخستین سطح توصیف نشان می‌دهد:

سخنی کوتاه درباره حکمت و فلسفه نماز بضمیمه چند فراز در قسمت روزه/
تألیف نبوی - تهران: مکتب قرآن، 1372.
89 ص: مصور.
عنوان روی جلد: حکمت و فلسفه نماز و روزه و آنچه که باید یک
مسلمان بداند.
بها: 220 ریال.
چاپ شانزدهم.

تصویر 5. نمونه‌ای از فهرست توصیفی یکی از شناسه‌های مربوط به جزوه‌ها در کتابشناسی ملی

فهرستبرگه نمودار 5، در صورتی که با استفاده از نخستین سطح توصیف نوشته شود به صورت زیر درمی‌آید:

نبوی
سخنی کوتاه درباره حکمت و فلسفه نماز بضمیمه چند فراز در قسمت
روزه - مکتب قرآن، 1372.
89 ص.

عنوان روی جلد: حکمت و فلسفه نماز و روزه و آنچه که باید یک مسلمان بداند.
بها: 220 ریال.
چاپ شانزدهم.

تصویر 6. بازنویسی فهرستبرگه تصویر شماره 5 با استفاده از نخستین سطح توصیف

برای کتاب‌های بزرگسالان و ناینایان از سطحی نزدیک به دومین سطح توصیف و برای کتاب‌های کودکان و جزوه‌ها از سطحی نزدیک به نخستین سطح توصیف استفاده می‌شود، اما فهرستنویسی دو مورد اخیر نیز با یکدیگر اختلافاتی دارد. مثلاً در کتاب‌های کودکان، عنوان در سرشناسه قرار می‌گیرد و شماره رده‌بندی کتابخانه کنگره داده نمی‌شود و در جزوه‌ها، نه سرعنوان (های) موضوعی و نه شماره رده‌بندی دهنده دیویی و نه شماره کتابخانه کنگره ارائه می‌شود.

استفاده از دومین سطح توصیف، در حالی که نخستین سطح توصیف می‌تواند براحتی پاسخگوی نیازهای کتابخانه‌ای باشد که به هر دلیلی نمی‌خواهد از سطح دوم توصیف استفاده کند نیروی انسانی اضافی، بودجه اضافی، و زمان اضافی می‌طلبد. در مواردی این اتلاف نیروی انسانی، بودجه و زمان، چشمگیرتر است. نمونه زیر از کتابشناسی ملی ایران، اگرچه مربوط به یک فرهنگ مهندسی ژنتیک است و منطقی‌اً باید در یک کتابخانه تخصصی مورد استفاده قرار گیرد، اما در این جا برای مثال آورده شده و می‌تواند نشان دهد که تغییر در سطوح توصیف، تا چه اندازه می‌تواند در نیروی انسانی، بودجه، و زمان صرفه‌جویی نماید:

اولیور، استیون جورج، 1949-		
Oliver, Stephen George		
فرهنگ مهندسی ژنتیک / استفن جی. اولیور، جان ام. وارد؛ ترجمه همراه با اضافات محمدرضا نوری دلوئی، سامیه خسروی‌نیا، فرهنگ مجیدفر... [تهران]: مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی، 1373.		
336 ص: مصور، جدول، نمودار... (انتشارات مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی؛ 3)		
بها: 6500 ریال.		
عنوان اصلی: A Dictionary of genetic engineering		
1. ژنتیک - مهندسی - واژه‌نامه‌ها - فارسی. 2. زبان فارسی - واژه‌نامه‌ها - فارسی. الف. وارد، جان ماکسیم، 1955. Ward, John Maxim ب. نوری دلوئی، محمدرضا، مترجم. ج. خسروی‌نیا، سامیه، مترجم. د. مجیدفر، فرهنگ، مترجم. ه. مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی. و. عنوان.		
1. English Language-Dict.- Persian	660/6503	QH442/الف 9
		1373
74-1402م		

تصویر 7. یک فهرستبرگه کامل در کتابشناسی ملی ایران

در برگه‌دان سنتی کتابخانه، برای فهرستبرگه تصویر شماره 7 می‌باید هشت فهرستبرگه دیگر (بدون فهرستبرگه مادر که در تصویر دیده می‌شود) تولید کرد. اما در صورتی که این فهرستبرگه با نخستین سطح توصیف نوشته شود به صورت زیر در می‌آید:

اولیور، استیون جورج، 1949-		
Oliver, Stephen George		
فرهنگ مهندسی ژنتیک / استفن جی. اولیور، جان ام. وارد... مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی، 1373.		
336 ص.		
بها: 6500 ریال.		

عنوان اصلی:	A Dictionary of genetic engineering
1. ژنتیک - مهندسی - واژه‌نامه‌ها - فارسی. 2. زبان فارسی - واژه‌نامه‌ها - فارسی. الف. وارد، جان ماکسیم، 1955. Ward, John Maxim ب. مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی. ج. عنوان.	
1. English Language-Dict.- Persian.	
660/6503	QH442/الف 4
	1373
74-1402م	

تصویر 8. بازنویسی فهرستبرگه تصویر شماره 7 در نخستین سطح توصیف

در برگه‌دان کتابخانه برای فهرستبرگه تصویر شماره 8 می‌باید پنج برگه دیگر (بدون فهرستبرگه مادر که در تصویر دیده می‌شود) تولید کرد. به این ترتیب مشاهده می‌شود که با به کار گرفتن نخستین سطح توصیف، نه تنها حجم فهرست توصیفی کاهش می‌یابد، بلکه در مواردی که اندک نیز نیست از تعداد اقلام فهرست تحلیلی و در نتیجه، تعداد فهرستبرگه‌ها نیز کاسته می‌شود. این کاهش حجم در نوارها یا دیسک‌های مارک ایران نیز طبعاً باعث کاهش تعداد نویسه‌های مورد استفاده و در نتیجه صرفه‌جویی در حافظه رایانه خواهد شد.

دومین دلیل این که اگر در کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران از این سطوح توصیف استفاده و الگوی آن‌ها در صفحات آغازین کتابشناسی ملی آورده شود، فهرست‌نویس هر کتابخانه‌ای در هنگام فهرست‌نویسی بنیادی، تکلیف خود را خواهد دانست. در هر یک از این سطوح، تعداد عناصر اطلاعاتی موردنیاز و ترتیب آن‌ها داده شده است. به این ترتیب، فهرست‌نویسی بنیادی در کتابخانه‌ها نیز شکلی یکدست‌تر پیدا خواهد کرد.

سومین دلیل این که تبادل اطلاعات کتابشناختی در شبکه کتابشناختی ملی و از طریق مارک ایران یکی از وقایعی است که بزودی در جامعه کتابداری ایران رخ خواهد داد. این تبادل، در آرمانی‌ترین شکل خود، فهرست‌نویسی استاندارد می‌طلبد. اگر فهرستبرگه‌های تولیدشده در کتابخانه‌های ایران، حداقل از نظر تعداد و ترتیب عناصر اطلاعاتی از الگوی یکسانی پیروی نمایند بی‌گمان این تبادل به شکلی سریع‌تر و کامل‌تر انجام خواهد شد. در مارک ایران نیز بسادگی می‌توان با تعریف دو ارزش در فهرست راهنمای هر رکورد، مشخص ساخت که رکورد، در کدام سطح توصیف فهرست‌نویسی شده است - حتی می‌توان ترتیبی اتخاذ کرد که هر کتابخانه از هر رکورد، برحسب سطح فهرست‌نویسی انتخابی خود، چه عناصر اطلاعاتی را بطور خودکار استخراج کند. اما همان‌گونه که ذکر شد این امر مستلزم وجود یک فهرست‌نویسی استاندارد است که با انتخاب این دو سطح فهرست‌نویسی، یکی از مهم‌ترین گام‌های آن برداشته می‌شود.

شکل نوین پیشنهادی برای شناسه‌های کتابشناسی ملی ایران

با توجه به آن‌چه که در بالا ذکر شد چهار پیشنهاد زیر ارائه می‌گردد:

1. از این پس، فهرست‌نویسی کتابشناسی ملی و لوحه‌های فشرده آن، برای کتاب‌های بزرگسالان و نابینایان، کاملاً مطابق دومین سطح توصیف باشد.
2. برای کتاب‌های کودکان و جزوه‌ها از نخستین سطح توصیف استفاده شود.
3. الگوی هر دو سطح توصیف، در صفحات آغازین هر شماره از کتابشناسی و هر نسخه از لوحه‌های فشرده آن، داده شود.
4. اگر فهرستبرگه تصویر شماره 1 را با استفاده از فنون چاپی به گونه‌ای تهیه کنیم که عناصر اطلاعاتی موردنیاز در دو سطح توصیف، از یکدیگر متمایز شوند، امکان استفاده از هر دو سطح اول و دوم را در یک

فهرستبرگه به وجود آورده ایم. تصویر شماره 9 این شکل پیشنهادی را نشان می دهد:

رضائیان، علی
تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم / علی رضائیان - تهران: دانشگاه تهران،
دانشکده مدیریت، 1373.
230 ص: مصور، جدول، نمودار - (انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران؛ 12)
بها: 4500 ریال.
پشت جلد به انگلیسی: Ali Rezaian. System Analysis and Design:
کتابنامه.

تصویر 9. فهرستبرگه تصویر شماره 1 که به شکل پیشنهادی تهیه شده

در فهرستبرگه تصویر شماره 9، عناصر اطلاعاتی که با حروف سیاه مشخص شده اند مربوط به نخستین سطح توصیف، و عناصر اطلاعاتی کل فهرستبرگه مربوط به دومین سطح توصیف هستند.
5. نرم افزارهای کتابخانه ای و نیز مارک ایران را می توان به سادگی به گونه ای برنامه ریزی کرد که در هنگام تولید فهرستبرگه های یک رکورد، آن ها را در هر یک از دو سطح توصیف مورد نیاز کتابخانه تولید کنند.

به این ترتیب، با استفاده از یک شناسه در کتابشناسی ملی ایران، امکان استفاده از هر دو سطح توصیف به کتابخانه های ایرانی داده می شود و به این وسیله گام بزرگی نه تنها در راستای صرفه جویی در کتابخانه ها برداشته می شود، بلکه گامی بلندتر به سوی استانداردتر کردن هرچه بیشتر فهرست نویسی در کتابخانه های ایرانی به جلو گذاشته می شود؛ زیرا در شرایط کنونی، فهرست نویسی استاندارد است که پیاده سازی موفقیت آمیز مارک ایران و شبکه کتابشناختی ملی ایران را تسریع می کند.

منابع

- قواعد فهرست نویسی انگلوا امریکن / انجمن کتابداران آمریکا... [و دیگران]؛ ترجمه رحمت الله فتاحی - مشهد: آستان قدس رضوی. معاونت فرهنگی، 1371.
- کتابشناسی ملی ایران، شماره 83، نیمه اول 1374 - تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، 1375.
- مسعودی، فرامرز. «بسامد انواع اطلاعاتی کتابشناختی در رکوردهای ملی کتابشناختی ایران». فصلنامه کتاب، بهار 1374 - 48-59.